

Derfor er »Trojas kvinder« oplagt i en coronatid

Euripides' 2.500 år gamle tragedie om følgerne af Den Trojanske Krig kan få os til at se vores eget liv i et større perspektiv og få os til at stå sammen i erfaringen af, at vi ikke er alene med sorgen, angsten og håbløsheden.

Trojas kvinder

★★★★☆

Forfatter: Euripides. Oversættelse: Marcel Lysgaard Lech. Forlag: Hans Reitzels Forlag. Pris: 220 kroner.

Af Pia Søltøft, sognepræst og forfatter kultur@berlingske.dk

En eftermiddag i marts år 415 f.Kr. samledes 5.000 mennesker på Athens friluftsteater for at overvære tre tragedier, der blev opført i forbindelse med festen for vinguden Dionysos. De tre tragedier konkurrerede

om at være den bedste skildring af krigen om Troja.

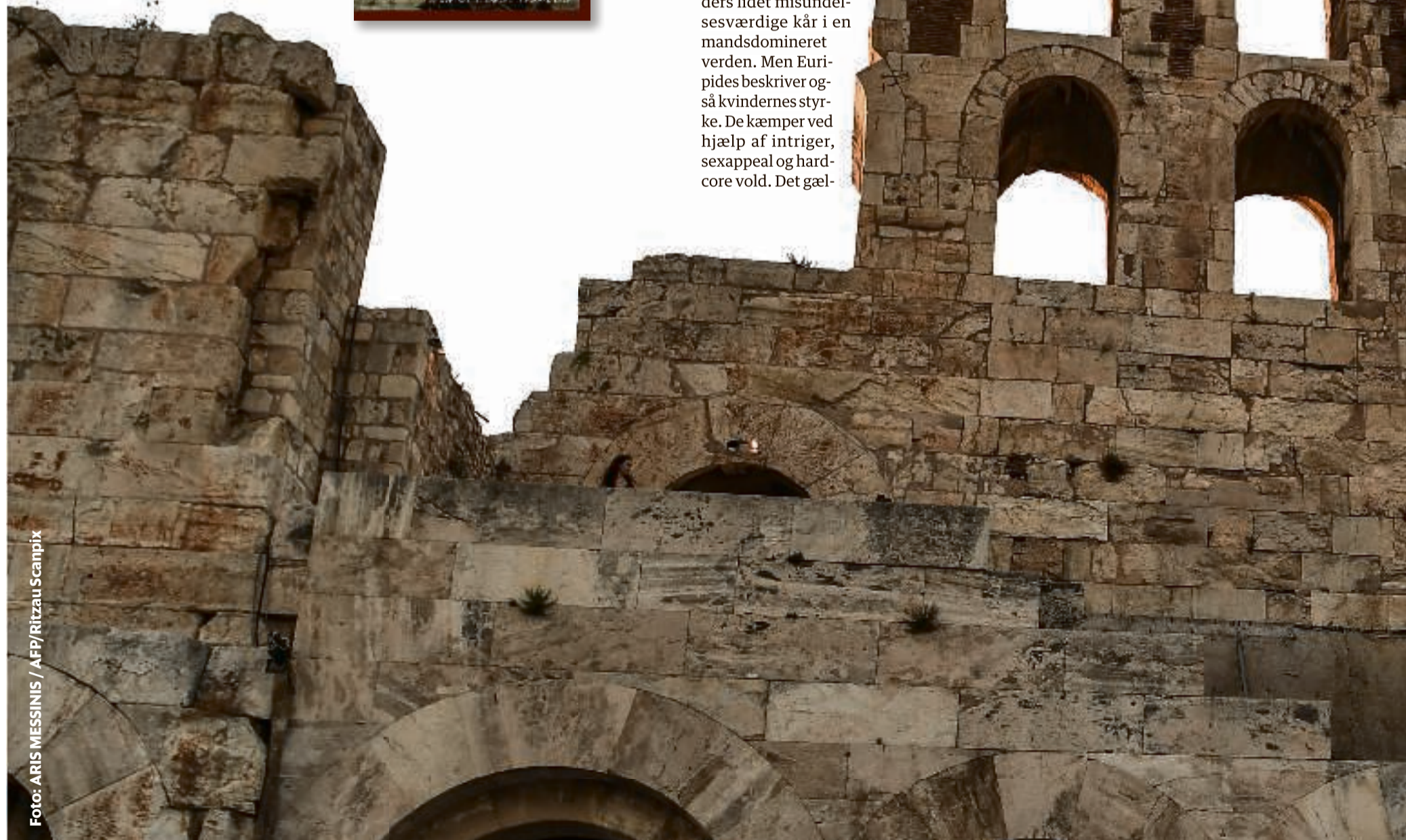
Euripides' »Trojas kvinder« vandt ikke, men blev nummer to. I det hele taget havde Euripides ikke så ofte held i disse konkurrencer. Det blev kun til fire førstepladser ud af de 22 gange, han deltog. Måske fordi han for ofte gjorde brug af tricket *deus ex machina*, den dramaturgiske finesse, der bestod i, at en gud førtes ind på scenen via en kran, blev hængende i luften og ud fra dette helikopterperspektiv kommenterede begivenhedernes gang.

I en coronatid vil mange måske mene, at det er lidt flot at samle så mange mennesker om teater. Det er det ikke. For det er netop, når vi er i krise, at litteraturen og dramaet kan noget. Det kan få os til at se vores eget liv i et større perspektiv, få os til at stå sammen i erfaringen af, at vi ikke er alene med sorgen, angsten og håbløsheden.

Det er alt det, Euripides' tragedie handler om. Og så handler den tillige om kvinders lidet misundelsesværdige kår i en mandsdomineret verden. Men Euripides beskriver også kvindernes styrke. De kæmper ved hjælp af intriger, sexappeal og hardcore vold. Det gæl-

der de navnløse kvinder og de fire fremtrædende furier: Hekabe, Cassandra, Andromache og Helena. De har mistet deres fædre, mænd og sønner og dermed også deres egen eksistensberettigelse.

Handlingen går kort fortalt ud på, at alle mænd er døde efter Trojas fald, og de tiloversblevne kvinder skal fordeles ved lodtrækning mellem de sejrende græske konger. Tingsliggørelsen af kvinderne er til at tage at føle på. Håbløsheden er udtalt. Men det er vreden også. Vreden over vilkårligheden. Den vilkårlighed, der river alt fra en, uden at der kan placeres en skyld eller findes en mening. Trojas kvinder har udsigt til et liv som sexslaver og den ydmygelse, der ligger i at blive betragtet

Euripides' tragedie »Trojas kvinder« blev første gang opført i 415 før Kristus på Athens friluftsteater. Men historien om konsekvenserne og meningsløsheden for de overlevende kvinder efter Trojas fald kan få os til at se vores eget liv i et større perspektiv, mener anmelder Pia Søltøft. Her er det italienske Federico Baroccis maleri Flugten fra Troja fra 1598. Maleri: Federico Baroccio

som en ting, man kan vinde i et væddemål.

Euripides' tragedier vrirler med kvinder, der behandles som skrald, men kæmper for deres ret, som Alkestis, der sendes i døden af sin mand, men vender tilbage fra Hades og benytter tavsheden som våben. Eller Medea, der, da Jason vil skifte hende ud med kong Kreons datter, tager hævn ved at dræbe ikke bare sin rivalinde, men også hendes egne og Jasons to børn. Så kan han lære det!

Meningsløshedens svøbe

Men det er ikke kun kvindebeskrivelserne, der er tidssvarende hos Euripides. Det gælder også de eksistentielle beskrivelser af vi menneskers forhold til oplevelsen af meningsløshed:

»Vi spørger hele tiden: Hvorfor? Hvorfor skulle dette ske for netop mig? Hvorfor denne krise? Hvorfor corona? Og naturligvis er der ingen klare svar.«

Vi kan ikke holde den ud! Vi kan ikke forlige os med, at noget ikke giver mening. Vi kan ikke tåle, at vi og alt andet blot skulle være bestemt af tilfældighedernes spil. Vi kan ganske enkelt ikke have, at vilkårligheden får det sidste ord.

Mon ikke alle kan genkende dette træk? Vi spørger hele tiden: Hvorfor? Hvorfor skulle dette ske for netop mig? Hvorfor denne krise? Hvorfor corona? Og naturligvis er der ingen klare svar. Når vi forsøger os med årsagsforklaringer og de dertil knyttede konspirationsteorier, er det ene og alene, fordi vi ikke kan udholde meningsløsheden. Der må være en grund! Men det er der ikke altid. Og det er Euripides en mester i at skildre.

»Trojas kvinder« tager sin begyndelse med en samtale mellem guderne Poseidon og Athene - sidstnævnte gør netop sin entre ex machina. Selv om Poseidon og Athene er på samme side i Illiaden, tillader Euripides sig den kunstneriske frihed at skildre dem som oprindelige modstandere, der i denne indledende samtale nærmest for fun bliver enige om, at nu skal der virkelig laves rav i den. Gennem samtalen bliver lidelsens vilkårlighed klar. Der er ingen grund til denne krig og alle de forfærdeligheder, der følger med den. Den rene og skære meningsløshed indfinder sig og med den rædslen for, at det hele kan være lige meget. Håbløsheden inkarneres i Hekabes første replik, der er mesterligt oversat.

Tæt på originalens sprog

Euripides' »Trojas kvinder« er nyoversat til dansk af lektor ved SDU og ph.d. Marcel Lysgaard Lech, og meget er sket, siden jeg i 2. g på Gladsaxe Gymnasium spillede med i en opsætning af Euripides' »Medea« i Inger Christensens gendigtning.

Generelt er der to hovedretninger inden for oversættelsen af antik litteratur: Enten går man efter en filologisk korrekt gengivelse, eller man vægter en friere oversættelse, en gendigtning, som Inger Christensen. Marcel Lysgaard Lech betoner, at han gengiver tragedien så tæt på originalens sprog som muligt. Men han har samtidig et eminent blik for sprogets kunstneriske virkemidler og evner til fulde at indfange den tragiske patos.

Hekabes replik er bygget op af en masse skibsmetaforer og lektor Lech gør fornemt rede for dette samt for sine egne overvejelser i anden del af bogen. Her findes forklarende noter og oversættelsesprincipper, der kort og klart formidler hele baggrunden for tragedien.

Hekabes selvbeskrivelse i replikken viser, hvordan meningsløsheden tynger et menneske ned psykisk såvel som fysisk. Måske kan du genkende træk af beskrivelsen i dit eget liv i marts 2020? Måske føler du dig forbundet ikke bare med Hekabe, men også med alle de andre mennesker i verden, som i øjeblikket tynges af samme uro som dig? Det er det, litteraturen og teateret kan. Vise os, at livet er større end det lille udsnit, vi ser gennem vores eget perspektiv på tilværelsen. Ja, måske få os til at se det hele i et helt andet perspektiv - og hvem ved, måske også finde trøst i, at vi er sammen om smerten.

Det helt særlige ved Euripides, der adskiller ham fra de to andre store græske tragikere, Aischylos og Sofokles, er, at han evner at tage udgangspunkt i en stor ydre tragedie, in casu Trojas fald, men han vender hurtigt blikket mod den indre tragedie, den tragedie, ethvert menneske gennemlever, når meningsløsheden viser sit udtryksløse ansigt. Derfor skal du netop i denne coronatid læse eller genlæse »Trojas kvinder«.

BØGER

